

Corpus esoterica: Yeshu Ben Pantera

Rabbiinisten kirjoitusten mukaan Jeesuksen todellinen nimi saattoi olla Yeshu Ben Pantera.

Tiberius Julius Abdes Pantera (n. 22 eKr. – 40 jKr.) oli Sidonissa syntynyt roomalais-foinikialainen sotilas, jonka hautakivi löydettiin Saksan Bingerbrückistä vuonna 1859.

Historiallinen yhteys tästä sotilasta Jeesukseen on tunnettu pitkään. Monien Raamatun ja kristinuskon tutkijoiden hypoteesi perustuu antiikin kreikkalaisen filosofin Celsuksen väitteeseen, joka esitetään kristillisen kirjailijan Origenesin teoksessa "Celsusta vastaan" (Contra Celsum).

Celsuksen alkuperäinen teksti on kadonnut, mutta Origenesin kuvauksessa Jeesus kuvattiin äitinsä Marian ja roomalaisen sotilaan välisen suhteen aviottomana lapsena. Origenesin mukaan Celsus kirjoitti, että Maria "tuomittiin aviorikoksesta ja sai lapsen sotilaalle nimeltä Pantera".

Raamatuntutkija James Tabor väitti, että Tiberius Pantera olisi voinut palvella alueella Jeesuksen sikiämisen aikaan. Osa tutkijoista kuitenkin vastustaa tätä näkemystä.

Sekä muinainen Talmud että keskiaikaiset juutalaiset kirjoitukset ja sanonnat vahvistivat käsitystä viitaten "Yeshu ben Panteraan", joka on käännettynä "Jeesus, Panteran poika". Valtavirran tutkijat pitävät Taborin hypoteesia epätodennäköisenä, koska kreikkalaisten ja juutalaisten tekstien lisäksi ei ole juuri muuta näyttöä Panteran isyyden tueksi.

Yeshu ben Pantera oli juutalainen uskonoppinut, joka tunnetaan parhaiten antinomistisena filosofina. Hänet mainitaan rabbiinisessa kirjallisuudessa, erityisesti Babylonian

Talmudissa. Talmudissa häntä kuvataan henkilönä, joka haastoi juutalaisen uskon periaatteita.

Yeshu ben Pantera -nimeä käytti ensimmäisen kerran 1200-luvulla Nikaian Nikolaos, joka käytti sitä syyttäessään juutalaisia Jeesuksen kuolemasta. Nikolaoksen väite on ollut erittäin kiistanalainen ja sitä on kiistänyt useat tutkijat.

Celsus (Kelsos)

200-luvulla kreikkalainen filosofi Celsus kirjoitti, että Jeesuksen isä oli roomalainen sotilas nimeltä Panthera. Celsuksen näkemykset saivat vastineen Origenekselta, joka piti Yeshu Ben Pantheraa keksittynä tarinana.

Celsuksen väite tunnetaan Origenesin vastauksesta (Contra Celsum). Alkuperäinen teksti on kadonnut. Origenes kirjoittaa: Palatkaamme kuitenkin juutalaisen suuhun annettuihin sanoihin, joissa "Jeesuksen äidin" kuvataan olevan "kihlattu puuseppään. Hänet oli tuomittu aviorikoksesta, jonka seurauksena syntyi tietyn Panthera-nimisen sotilaan lapsi."

Celsuksen kristinuskokritiikki sisälsi väitteitä, joiden mukaan kristityt olivat hylänneet isiensä lait. Jeesus olisi Celsuksen mielestä pitänyt näiden lakien mukaan vangita. Jeesuksen opetuksissa ei myöskään hänen mukaansa ollut mitään uutta, vaan ne olivat vain kreikkalaisten filosofioiden toistoa.

Filosofit, kuten Marcus J. Borg ja John Dominic Crossan muistuttavat, että ottaen huomioon Celsuksen kristinuskon kritiikin, hänen väitteensä Jeesuksen roomalaisesta syntyperästä saattoi johtua muistosta roomalaisten sotilasoperaatioista, joilla tukahdutettiin kapina Sepphoriksessa lähellä Nasaretia Jeesuksen syntymän aikoihin.

Pantera oli melko yleinen nimi. Nimi Jeesuksen yhteydessä saattoi liittyä satiiriseen sanaleikkiin kreikan sanoilla panthēr ja parthenos, jotka tarkoittavat "pantteria" ja

"neitsyttä".

Kelsos / Celsus (Κέλσος, *Celsus*) (100-luku) oli antiikin kreikkalainen, platonilainen filosofi, joka tunnetaan kristinuskon vastustajana. Kelsos tunnetaan teoksesta *Todellinen oppi* (Λόγος Ἀληθείας), joka on säilynyt katkelmina Origeneen Kelsosta vastaan suunnatussa teoksessa *Kelsosta vastaan* (*Contra Celsum*, 248).

Kelsos vaikutti toisen vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla. Hänen henkilöhistoriastaan tiedetään vain vähän: Hän eli keisari Marcus Aureliuksen aikana, hänen kirjallinen toimintansa sijoittuu vuosien 175 ja 180 väliin, ja hän kirjoitti teoksensa *Todellinen oppi* poleemisena kirjoituksena kristinuskoa vastaan. Tuolta ajalta tunnetaan useita samannimisiä henkilöitä, jotka esiintyvät kristinuskon vastustajana.

Kelsos pilkkasi kristittyjä siitä, että he kannattivat sokeaa uskoa järjen sijasta.

Talmud

Tarina, jonka mukaan Jeesus oli Pantera-nimisen miehen poika, viitataan Talmudissa. Talmudissa Jeesuksen ymmärretään yleisesti olevan "Ben Stada":ksi kutsuttu hahmo:

On opetettu, että Rabbi Eliezer sanoi Viisaalle: "Eikö Ben Stada tuonut loitsuja Egyptistä lihavahalla?" He sanoivat hänelle: "Hän oli tyhmä, eivätkä he tuo todisteita tyhmältä." Ben Stada on Ben Pantera. Rabbi Hisda sanoi: "Aviomies oli Stada, rakastaja oli Pantera." Aviomies oli "todellisuudessa" Pappos ben Judah, äiti oli Stada. Äiti oli Miriam "Mary" naisten hiustenlaittaja. Kuten sanomme Pumbedithassa: "Hän on valehdellut "satath da" miehelleen." (s. sapatti 104b)

Peter Schäfer selittää tämän kohdan kommentiksi, jonka tarkoituksena on selventää Jeesukseen viittaavia useita nimiä: hän oli äitinsä rakastajan "Panteran" poika, mutta hänet

tunnettiin "Stadan poikana", koska tämä nimi annettiin hänen *oikealta tieltä poikenneelle* äidilleen ("epiteetti, joka tulee heprean/aramean juuresta sat.ah/sete" / poiketa oikealta tieltä, eksyä, olla uskoton').

Yeshu Ben Panteran äiti oli Miriam ja häntä kutsuttiin myös "Stadaksi", koska hän oli sotah, nainen, jota epäiltiin tai joka oli tuomittu aviorikoksesta."

Joissakin viittauksissa Jeesus ("Yeshu") nimetään nimenomaisesti "Panteran pojaksi". yhteyksiä löytyy Toseftasta, Qohelet Rabbahista ja Jerusalemin Talmudista.

Toledot Yeshu on peräisin keskiajalta. Se on antikristillinen satiirinen Jeesus-krontikka, josta on säilynyt versioita arameaksi ja hepreaksi. Se viittaa myös nimeen Pantera tai Pandera. Kirja pitää Jeesusta Panderan aviottomana poikana ja syyttää Jeesusta harhaoppisesta ja toisinaan väkivaltaisesta toiminnasta.

Keskustelu

Raymond E. Brown sanoo, että tarina Panterasta on mielikuvituksellinen selitys Jeesuksen syntymästä, mutta sille on hyvin vähän historiallisia todisteita. James Tabor arveli, että Celsuksen tiedot Jeesuksen isyydestä ovat oikeita, ja väitti, että Tiberius Julius Abdes Panteran sotilasura sijoittaa hänet Juudeaan nuorena miehenä Jeesuksen sikiämisen aikoihin, joten hän saattoi olla Jeesuksen isä.

Hypoteesi ei ole saanut laajaa yksimielisyyttä. Raamatuntutkija Maurice Casey hylkäsi Taborin hypoteesin ja kirjoitti, että Tabor ei ole esittänyt todisteita Panteran läsnäolosta alueella. Päätelmän vahvisti Christopher Zeichmann.

Bruce Chilton ja Craig A. Evans väittävät, että Toledot Yeshu koostuu pääasiassa kuvitteellisista antikristillisistä tarinoista, jotka perustuvat juutalaisten jatkuvaan yritykseen

häpäistä Jeesus heidän kauan odotettuna Messiaana, ja että se ei tarjoa arvoa Jeesuksen historialliseen tutkimukseen. The Blackwell Companion to Jesus toteaa, että Toledot Yeshu ei sisällä historiallisia tosiasioita ja että se on kenties luotu työkaluksi kristinuskoon kääntymyksen torjumiseksi.

Vuosisatojen ajan sekä kristityt että juutalaiset tutkijat ovat kiinnittäneet vain vähän huomiota Toledot Jeshuun. Robert E. Van Voorst toteaa, että Toledot Yeshun kirjallista alkuperää ei voida jäljittää millään varmuudella, ja koska sitä ei todennäköisesti ole kirjoitettu ennen 4. vuosisataa, se on aivan liian myöhäinen sisältääkseen autenttisia muistoja Jeesuksesta.